

Roeien tegen de stroom in

— door **Jochem Meijer & Otto Volgenant**

Nederland scoort hoog op de Rule of Law Index, maar ook hier hebben advocaten te maken met bedreiging en intimidatie. Lawyers for Lawyers wees de VN vorig jaar in een rapport op de verslechtering in Nederland. Voor L4L vroegen journalist Jochem Meijer en advocaat Otto Volgenant advocaten naar hun ervaringen.

RICHARD KORVER ZIET HET WANTROUWEN GROEIEN

Slachtofferadvocaat Richard Korver is in de loop der jaren de overheid met steeds meer wantrouwen gaan bekijken. Het is een reactie op de manier waarop de overheid de burger bejegent, zegt hij.

Advocaat Richard Korver is gespecialiseerd in bijstand aan slachtoffers van gewelds- en zenzaken. Na ruim twintig jaar als pleitbezorger heeft hij intussen ook de keerzijden van het vak van advocaat leren kennen.

Zijn autoruiten zijn al eens ingegooid, de camera's van zijn kantoor vernield en hij is meermaals bedreigd. Sinds enkele jaren laat hij zich trainen om gevaar sneller te herkennen.

Het levert hem extra spanning op. Dat voortdurend *aanstaan* kost ook energie. Energie die hij liever zou steken in de zaken waaraan hij werkt. Die keerzijden beïnvloeden soms hoe hij zich opstelt, ook uit bescherming naar zijn omgeving. 'Als ik alleen zou zijn, zou ik de strijd veel harder ingaan.'

Het is niet alleen de zorg voor de veiligheid van hemzelf en zijn omgeving, die hem het werken soms bemoeilijkt. Over het OM als hinderlijke partij kan hij ook een boekje opendoen. Toen hij de nabestaanden bijstond van Mitch Henriquez, door politiegeweld om het leven gekomen, moest hij hard werken om het juiste bewijsmateriaal in het dossier te krijgen. In het dossier zat in eerste instantie alleen het filmpje van de arrestatie, maar dan, zo zegt Korver nog altijd verbolgen, met een filter eroverheen. Zodat je niet kon zien dat Mitch Henriquez paars aanliep bij de arrestatie.

'Dat ik dan als advocaat van nabestaanden een detective moet inschakelen, de goede beelden moet opsporen en die dan in de procedure moet brengen, is te zot voor woorden. En dan hebben we een OM dat drie verschillende verklaringen geeft waarom die beelden

niet meer zijn zoals ze waren. Die verklaringen kunnen niet *allemaal* tegelijk waar zijn. Als je als Staat gewoon fraudeert met filmmateriaal, als je moedwillig de boel belazert, ja dat gaat mij gewoon ver.'

Mede door dit soort ervaringen is hij wat wantrouwiger richting overheid en OM geworden dan hij was aan het begin van zijn loopbaan als advocaat. Maar zijn gegroeide wantrouwen is óók een reactie op de wijze waarop hij ziet dat overheid en OM met burgers omgaan. 'Je zou kunnen zeggen dat de maatschappij tegenwoordig gevoed wordt door wantrouwen. Dat is ook waar die hele toeslagenaffaire uiteindelijk op neerkomt: institutioneel wantrouwen richting de burger en ook richting zij die geen overheid zijn. Maar ja, als je een land laat leiden door iemand die er trots op is dat hij zijn visie bij de Pearl koopt, dan moet het wel een keer verkeerd gaan.'

© Thomas Schipper

Richard Korver

IGNA OOMEN ZOU WILLEN DAT POLITICI HUN TOON MATIGEN

Asieladvocaten worden gemakkelijk weggezet als ‘helpers van gelukszoekers’, constateert Igna Oomen. Politici zouden in haar ogen een beter voorbeeld moeten geven.

Igna Oomen werkt als advocaat op het gebied van asiel- en vreemdelingenrecht. In die hoedanigheid staat ze veel asielzoekers bij in hun asielprocedure. Daarbij is ze nogal eens tegen misstanden aangelopen, ‘vergelijkbaar met de problematieken in de kinderopvangtoeslagaffaire’. Om wat aan die misstanden te doen, publiceerde ze twee jaar geleden, samen met twee anderen, de bundel ‘Ongehoord. Onrecht in het Vreemdelingenrecht’. De publicatie van die bundel wekte de nodige aandacht. Een direct merkbaar gevolg daarvan was een stijging van wat Oomen noemt ‘spam in haar inbox’.

Igna Oomen

heel makkelijk laten raken door wat anderen zeggen, denk ik dat het een onleefbare samenleving wordt.’ Echt schrikken doet ze intussen niet meer van kritische, ongenueanceerde berichten in haar inbox. Wanneer ze zo’n lelijk bericht krijgt, deelt ze dat met colle-

ga’s op kantoor of in de appgroep van bijvoorbeeld het bestuur van de Vereniging Asieladvocaten & -Juristen, waarvan ze secretaris is. ‘Dan zegt iedereen: joh, trek je er niets van aan. Dan is het ook wel een beetje weg.’ Oomen ziet een verband tussen de publieke negativiteit en hoe er in de Tweede Kamer over asielzoekers wordt gesproken. ‘Zeker wanneer Kamerleden worden als *gelukszoekers* in de mond nemen heeft dat onmiddellijk effect op hoe mensen in de samenleving reageren – of je nou op een borrel, een verjaardag of op de hockeyclub staat. Als je zegt dat je voor migranten werkt, worden vaak de wenkbrauwen gefronst.’ Een grote misvatting rondom het thema *asiel*, stelt Oomen, is dat het een nationale aangelegenheid zou zijn. ‘Vluchtelingen hebben gewoonweg recht op bescherming. Daarover hebben we in Europa basisregels met elkaar afgesproken. Dan helpt het niet als regeringspartij CDA het heeft over ‘bootjes die terug moeten worden gestuurd.’ Ook de boodschap die Rutte geeft nodigt uit tot publieke negativiteit op het gebied van de asielzoeker. Hij zegt dan wel dat hij voor asiel is, maar benadrukt steeds dat de Dublinverordening goed moet worden toegepast. Daarmee zegt hij *eigenlijk*: not in my backyard. Met zo’n benadering geeft hij een vrijbrief aan mensen om daar nog eens feller overheen te gaan.’ De oplossing, in elk geval op dát vlak, is simpel. ‘Ik denk dat wanneer je als ouders netjes praat, je kinderen ook minder schelden. Je moet je bevolking dus een beetje netjes opvoeden.’

‘Als je zegt dat je voor migranten werkt, worden vaak de wenkbrauwen gefronst’

JOB KNOESTER RAADT ZIJN ZOON HET VAK NIET AAN

Zonder een eerlijke beloning droogt de instroom in de sociale advocatuur op, vreest Job Knoester. Op dit moment raadt hij zijn zoon het vak af.

Job Knoester werkt vooral als tbs-advocaat. In meerdere zaken die ook in het nieuws verschenen, stond hij verdachten bij. Dat bracht hem in aanraking met wat je ‘publieke negativiteit’ kunt noemen.

Om advocaat te zijn, zegt hij, moet je tegen stevige kritiek kunnen. Kritiek die inmiddels vaak over de grens gaat. Hij laat een briefje zien dat hij kreeg toen hij iemand bijstond die vlak bij het Haagse station Holland Spoor meerdere mensen

levensgevaarlijk verwond had. *Dat je Malek F. gaat bijstaan – het is een schande. Lekker scoren, bah. Ik spreek de hoop uit dat je kinderen of je vrouw ook eens overhoop worden gestoken. Je hebt de uitstraling van een verkeersslachtoffer met dodelijke afloop.*

Dat briefje deed hem niets meer. Hij kan teksten beter op waarde schatten, en hij heeft inmiddels een olifantshuid ontwikkeld. Sowiezo krijgt hij sinds iets meer dan een jaar, tegen de maatschappelijke trend in, minder bedreigingen en haatberichten. Hij legt de connectie met zijn regelmatige aanwezigheid in het tv-programma *Vandaag Inside*, populair bij uiteenlopende lagen van de bevolking. ‘Mensen vereenzelvigen de advocaat met de cliënt. Maar sinds ik dat doe, zien mensen me niet alleen als een machine die opkomt voor een verdachte, maar zien ze me als mens.’

Als grotere belemmering in zijn werk, of eigenlijk, in het werk van de *sociaal advocaat*, noemt hij geld. Minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind bedenkt plannen maar doet *de facto* niets, zegt Knoester. ‘Iedereen brengt bij ons inflatiecorrectie in rekening: de verhuurder, de energieleverancier, de koerier. De Raad voor Rechtsbijstand doet er dit jaar 0,67 procent bij. Daar moeten we het mee doen. Terwijl de regionale ordes van advocaten wél een correctie toepassen van 10 procent bij salarissen van jonge advocaten. Die

jonge advocaten zeggen tegen ons: wij willen óók inflatiecorrectie. Maar dat kunnen wij niet betalen. Als wij dat wél zouden doen, hebben onze jonge advocaten een hoger salaris dan de partners.’

Dat die magere beloning effect heeft op de aanwas van

‘Gelijkheid en vrijheid zijn kernwaarden van een rechtsstaat. Daar maak je voldoende geld voor vrij. Punt uit’

jonge sociaal advocaten, begrijpt hij wel. ‘Mijn zoon van zeventien studeert nu HBO-Rechten en gaat straks naar de universiteit. Ik vind dat ik een prachtig vak heb, maar ik raad het hem toch niet aan. Want ik weet

ook: dan moet hij tachtig uur per week werken om het hoofd boven water te houden. Dat gun ik hem niet.’

Behalve een eerlijke beloning voor sociaal advocaten, ziet Knoester ook graag dat de Raad voor Rechtsbijstand ruimhartiger een tweede of derde advocaat aan een complexe zaak laat toevoegen. ‘Net zoals er ook meerdere officieren op een complexe zaak worden gezet.’ Hij constateert een gebrek aan *equality of arms*.

Het verkleinen van die ongelijkheid vraagt ook om geld. Waar dat vandaan moet komen? ‘Je moet prioriteiten stellen. Gelijkheid en vrijheid zijn kernwaarden van een rechtsstaat. Daar maak je voldoende geld voor vrij. Punt uit. Anders blijven het krokodillentranen na weer een Schiedammer Parkmoord of Lucia de B.’

Job Knoester

STIBBE-ADVOCATEN EISEN VERVOLGING OM AMBTSMISDRIJF

Stibbe-advocaten Muriël Rosing en Tim de Greve vechten inmiddels al weer jaren tegen de handelwijze van het OM inzake het verschoningsrecht. Ze gaan door tot ze volledig hun recht hebben gehaald.

Rosing en De Greve daagden de Nederlandse Staat vanwege schending van het verschoningsrecht in de zaak-Castor, een strafrechtelijk onderzoek naar vermogensbeheerder Box Consultants.

‘Ze konden alles lezen,’ zegt Rosing, wier louter voor haar cliënt bedoelde e-mails in handen kwamen van meerdere medewerkers van het OM. ‘Welke getuigen wij wilden gaan horen, welke strategieën wij met de cliënt bespraken.’

Muriël Rosing

Vorig jaar stelde de rechter al dat het Openbaar Ministerie eenvoudig had kunnen voorkomen dat het vertrouwelijke e-mailcorrespondentie tussen Stibbe-advocaten en hun cliënt in handen kreeg.

Behalve te voorkomen, was het alerminst toevallig dat het OM beslag had gelegd op de vertrouwelijke correspondentie. De OM-handleiding ‘verwerking geheimhouderinformatie,’ die pas na lang aandringen van Stibbe boven tafel was gekomen, bevat meerdere instructies die voorbijgaan aan regelgeving die het verschoningsrecht waarborgt. ‘Die handleiding is 516 keer gebruikt in drie jaar. Bijna iedere werkdag wordt deze bevoegdheid een keer gebruikt,’ zegt De Greve. Hij vindt die handleiding exemplarisch

voor hoe het OM omgaat met het verschoningsrecht, een OM dat volgens hem bovendien *willens en wetens* het verschoningsrecht geschonden heeft. Het gerechtshof Den Haag vindt dat óók. Toch bepaalt de Haagse gerechtshof dat de betrokken officieren van het OM niet strafrechtelijk worden vervolgd, omdat zij handelden ‘binnen de context van de taakuitoefening van beklagden als officier van justitie’.

‘Je ziet dat het zelfreinigend vermogen er niet in zit’

De Stibbe-advocaten zijn het daar niet mee eens. ‘De agent die te hard een arrestatie verricht, wordt ook gewoon strafrechtelijk vervolgd,’ zegt De Greve. ‘Die doet dat ook niet uit eigen gewin, maar die wordt wél strafrechtelijk vervolgd. Heel simpel, die uitspraak is gewoon fout.’

Rosing vult aan: ‘Het is een strafbaar feit dat je alleen maar in je ambt als officier kunt plegen. Het is een ambtsmisdrijf.’ En als je individuen binnen een systeem niet verantwoordelijk kunt houden, wordt het bovendien lastig om zo’n systeem te verbeteren, vreest ze. ‘Want je ziet dat het zelfreinigend vermogen er niet in zit.’

De Greve: ‘Er is maar één oplossing en dat is het civiele recht. Die procedures lopen.’

Lawyers for Lawyers Award 2023

Lawyers for Lawyers wijdt op 11 mei in de Rode Hoed in Amsterdam een seminar aan de specifieke kwetsbaarheden van digitale communicatie en hun impact op privileges, de advocaat en zijn/haar cliënt. Gerenommeerde advocaten uit Polen Mikolaj Pietrzak (decaan van de orde van advocaten in Warschau), Salah Hammouri uit Jeruzalem en Muriël Rosing (Stibbe) bespreken de meest acute uitdagingen voor de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt, gebaseerd op hun eigen ervaringen.

Margaret Satterthwaite, speciale VN-rapporteur voor de onafhankelijkheid van rechters en advocaten, verzorgt de openingstoespraak. Ook wordt de Lawyers for Lawyers Award 2023 uitgereikt aan de Guatemalteekse advocaat Claudia González Orellana. Ze ontvangt de prijs uit handen van de laureaat van vorig jaar, Liudmila Kazak uit Wit-Rusland.